

เมนูที่ ๑๗ การผลิตผ้าฝ้าย้อมคราม

ต้นคราม เป็นไม้พุ่มตระกูลถั่ว ชอบน้ำน้อย แดดจัด บริเวณที่เหมาะสมแก่การปลูกจึงมักเป็นที่ดอนโล่ง เช่น หัวไร่ ปลายนา คันคูของบ่อปลาและต้องตายหญ้าเสมอ เพื่อให้ต้นครามได้รับแดดจัดเต็มที่ ใบครามสด หรือทั้งกิ่งทั้งใบแก่และใบอ่อนประมาณ ๘ กิโลกรัม จึงได้น้ำครามปนปูนขาว ๑ กิโลกรัม ย้อมผ้าได้ประมาณ ๒๐๐-๓๐๐ กรัม จึงต้องปลูกต้นครามค่อนข้างมาก ยิ่งถ้าทำผ้าย้อมครามตลอดปี เพื่อการค้า ยิ่งต้องปลูกประมาณปีละ ๕ - ๖ ไร่ พอต้นครามอายุ ๓ เดือน ให้สีครามมากที่สุด ต้นครามสูงประมาณ ๑-๒ เมตร ใบประกอบแบบขนนกเรียงสลับ ปลายใบเดี่ยว ใบย่อยรูปรี ดอกช่อออกตามซอกใบ ดอกย่อยรูปดอกถั่ว กลีบดอกสีชมพู ผลเป็นฝัก มีทั้งฝักตรงและฝักโค้ง ภายในฝักมี ๗-๑๒ เมล็ด ระบบรากเป็นระบบรากแก้ว ลำต้นประกอบด้วยข้อและปล้อง มีตาและตาดอกเกิดขึ้นบริเวณข้อ แล้วเกิดเป็นช่อดอกในภายหลัง

การก่หม้อครามเตรียมน้ำย้อม ชั่งเนื้อครามเปียก ๑ กิโลกรัม ผสมน้ำขี้เถ้า ๓ ลิตร ในโอ่งดิน โฉกน้ำย้อม ทุกเช้า-เย็น สังกะสี กลิ่น และฟอง วันที่ ๓ ใช้มะขามเปียก ๑๐๐ กรัม ต้มกับน้ำ ๑ ลิตร พักให้เย็น ผสมลงไป ในโอ่งน้ำย้อม โฉกครามทุกวันและสังกะสีต่อไป ซึ่งน้ำย้อมจะใสขึ้น เปลี่ยนเป็นสีเขียวปนน้ำเงิน กลิ่นหอมอ่อน ฟองสีน้ำเงิน โฉกครามทุกวันจนกว่าน้ำย้อมจะเป็นสีเหลืองอมเขียวหรือเขียวยอดตอง ชุ่นขึ้น ฟองสีน้ำเงินเข้มวาว ไม่แตกยุบ แสดงว่าเกิดสีคราม (indigo white) ในน้ำย้อมแล้ว ซึ่งใช้เวลาทั้งหมดประมาณ ๗ วัน

การทอผ้าย้อมคราม รายได้เฉลี่ย ๘,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท/คน/เดือน

ข้อมูล โดย งานส่งเสริมอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ